

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gl., za pol leta 1 gl. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravištvu v dijaškem semenišču (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. —
 Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo.
 Za oglasila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Česa je štajerskim Slovincem v političnem oziru treba!

(Govor poslanca g. Hermana dne 10. sept. 1882.)

Naše razmere so malo ugodne. Potreba je vedno silnejša narodno vprašanje rešiti. Kar nas zadeva, imamo v pojasnilo in obrambo sledeče navesti:

Resnica je, da je vsakemu narodu mogoče le na podlagi svojega materinskega jezika napredovati in da ga nij primerne razvoja in slovenstva nobenemu jeziku, če nij po šolah in uradih vdomačen.

S tem prepričanjem borili so se že zdavnej najvrednejši sinovi slovenski za enakopravnost svojega naroda, in sicer ne za tako, da bi se rabil v omejeni narodni pokrajini razun domačega enakomerno še kaki drugi jezik v javnem življenji, temveč slovenščina naj bi veljala po slovenskih pokrajinah v šolah in uradih toliko, kolikor v Nemcih jezik nemški. S tega stališča imelo bi se nemškega jezika, razun nemških pokrajin, le še pri centralnih oblastnih posluževati in kot diplomatičnega jezika pri notranjem mednarodnem občevanji, nikakor pa naj ne bi bil splošni ter edini upravni (državni) jezik.

Pričakovali bi, da Nemcem ugaja tako veljavna predprava nemškega jezika, kajti s tem bi bili izobraženi Slovenci primorani se nemščine učiti; pa tudi omikane Nemce bi kmalu napotila, v njihov lastni prid učiti se drugega deželne jezika; tako bi pospeševali med seboj sporazumljenje in dobrohotnost.

Večini nemškega naroda je to tudi po volji, nikakor pa ne tako zvaní nemško liberalni ali ustavoverni stranki.

Gotovo je manj slaba volja kriva, nego nevednost v slovanskih rečeh in predsodki.

Nij me volja natančneje kazati, kako se ta stranka vpira narodni enakopravnosti, ter brezvestvo šopiri. Saj to je nam že itak znano.

Boju nij še konca; slovenski narod mora še vedno dosti britkosti terpeti in svoje najboljše

moči, katere bi imel posvečevati svojemu duševnemu in gmočnemu prospehu, žrtvovati temu boju.

Ker pa pravica in resnica za narod govorite, mu je slednjič zmaga gotova. Čuditi se moramo velikanskemu napredku slovenskega naroda v zadnjih dveh desetletjih. Nič mu nij bolj koristilo in žile ojačilo, nego sredstva zaničevanja in zasramovanja, s katerimi se je naš nasprotnik bojeval.

Čim bolj se materinščina spoznava, tem bolj ponehuje merjenje proti njej. Celo Nemci v glavnem deželnem mestu Gradci začenjajo se učiti slovenskega jezika in ga tudi svojim otrokom prisvojevati. Lepo se razvijajoče slovensko časnikarstvo bori se pogumno za narodni razvoj in prosveto. Nprestano goji in vnema slovenska duhovščina narodno zavest in navdušenost. Učitelji, odvetniki, bilježniki, zdravniki, učeča se mladina, vsakoktere oblastnije in uradniki vstopajo drug za drugim v kolo narodnega gibanja. V državnem zboru radujejo se slovenski poslanci prijazne podpore ne le stranoma drugih slovanskih plemen, ampak tudi nemških konservativcev.

Celo visoka vlada, ktero vodijo pravni in državniški oziri, sledi spoznavši zaklade, katere krije razvita narodna zavest za državo samo, z nepristransko dobrohotnostjo temu gibanju.

„Tako stopajo Slovani predolgo tlačeni čvrsto in združeni pred svet na svoje slavno mesto“.

Oni niso nikdar blepeli sosednjih jim narodov prekrstiti ali podjarmiti. Narodna zavest ali nevošljivost jim ne sramoti čela. Trditev, da proti nemštvu po Avstriji nevarnost, je prazna fraza ali babje blebetanje.

Po slovenskih krajih sicer le v malem številu poraztaknjeni Nemci, skopneli bodo ali že sami ali njihovi potomci, kakor mnogo domovino zapustivših in na nemških tleh se naselivših Slovanov. —

To je neizogibljiv naraven zakon, ki končno nobenemu škoda ne dela. V takih razmerah Nemec ne bo slabši, če (med Slovani) postane Slovan, in Slovan ne slabši, če se (med Nemci) ponemči.

Oni Slovani pa, ki doma zatajijo svojo narodnost ter s protivnikom vlečejo, so prenesrečni, da bi jim žal besedo povedal; kajti oni so žalostne žrtve prejšnjega sistema, ki je nameraval vse ponemčiti.

Ker pa nij upanja, da bi se narod sporazumel z narodom, stranka s stranko, slovenske stranke od deželni oblastij in v štirskem deželnem zboru skoraj ničesar nij pričakovati. Za varstvo slovenske manjščine ne ostaja nič drugega, kakor da se jeziku granica omeji in se napravi za slovenske okraje posebni oddelček namestnijske in spremeni deželna ustava po Dr. Fischhofovem priličnem načrtu tako, da se deželni poslanci pač skupno posvetujejo, toda oziroma na šolske in jezikovne zadeve posebej glasujejo v narodnih kurijah, ter da se le one postavbe kot vzprejete smatrajo, za katere glasuje večina vsake kurije.

Omenjene naredbe vtegnile bi povsem medsebojnemu razporu v okoli priti in v mednarodnem pomirjevanju posredovati, zato bi bile obema narodoma v naši deželi v prid. Upajmo, da se od Nemcev ne bo protivilo z nami mir skleniti na omenjene podlage.

Slovenskemu narodu se očita, ker zahteva svojo nadsodnijo in pravno akademijo. Pa kar se tega tiče, zgodilo se bo od strani visoke vlade gotovo le toliko, kolikor zahtevajo neobhodno potreba in pravičnost.

S tem pa naše pritožbe še niso pri kraju. Jaz jih ne navajam posebej; kazati hočem le, kaj je našemu pešanju pravi vzrok. Upravni dualizem v naši deželi je to. Najnujnejša in prva potreba je, to zlo iztrebiti ter politično upravo in z njo združene občinske postavbe predrugačiti, kar se mora pa kakor hitro mogoče zgoditi.

Tako bo vendar enkrat Avstriji, tej skupini toliko narodov in dežel, napočil srečni dan, ko bo svoj poklic popolnoma spolnila ter postala pravično zavetje vsem svojim narodom, združivši je v miru na boj za prosveto in svobodo; ko bodo vsi njeni narodi branili darežljivo in složno ožjo in širjo očetajavo svojo, in jednako ljubili prirojeno, mnogoskušano cesarsko rodbino, kateri poklanjamo mi zvestobo in podložnost.

„Vladarju sreča ohraniti, to je vsakemu državljanu sveta dolžnost, kajti kjer ta omahuje, maja se vse in vse se zgrudi z njim“. (Dobro, izvrstno, živijo, in ploskanje.)

Resolucije v prvem občnem zboru Slovenskega društva jednoglasno sprejete.

II. (Konec). 2. Gruntni davki so preveliki, treba jih znižati, deželne, okrajne in občinske doklade pa tudi na druge, zlasti na indirektna dave nalagati, kajti kmetijski pridelki so zgubili nekdanjo boljšo ceno in torej ne morejo toliko bremen ladati. V pomnoženje državnih dohodkov in polajšanje gruntom nasloženih bremen kaže baran-

tače in igralce na borzah in plin v mestih obdčiti. V to svrhu sklene prvi občni zbor „Slov. društva“ peticijo do državnega zbora.

3. Iz Ogorskega dovažajo k nam ponarejeno vino in je tukaj prodavajo in tako našim vinskim pridelkom veliko škodo delajo. Želeti je, da vlada temu precej v okoli pride.

4. Izmed štajerskih gospodarskih društev ozira se na potrebe Slovencev posebno slavna c. kr. kmetijska družba štajerska ter izdaje v 2000 iztisih „Gospodarstveno prilogo“ v mej kmeti najbolj razširjenem listu „Slov. Gospodarija“; konjerejsko društvo pa stori jako veliko za povzdigo konjerejstva v ljutomerskem, ormožkem in sevniskem okraji in v celjskem glavarstvu. Obema društvoma izreče se javna zahvala in priznanje.

5. Prvi občni zbor pozdravlja z veseljem snovanje sadjerejskega društva pri sv. Juriji na južnej železnici, dalje ustanovljenje slovenskih posojilnic in hranilnic v Mariboru, Celji, Šoštanji, Žavei, Mozirji, Ormoži, Ljutomeru in Slov. Gradci ter želi, da bi se povsod, kder treba, denarstveni zavodi osnovali in Slovenci nezavisni napravili od tujega kapitala. Vsem blagim možem, ki so tukaj delovali in še delujejo, bodi izrečeno priznanje in zahvala.

6. Vinorejska šola v Mariboru ne more slovenskim vinogradnikom koristiti, kakor bi morala, ker se ondi fanti in viničarji slovenski izključljivo v nemščini poučujejo. Tudi nemški potovalni učitelji ne morejo hasniti slovenskim kmetovalcem. Treba je slovenščine zmožnih potovalnih učiteljev. Odbor je prošel uložiti v zadevi vinorejske šole in potovalnih učiteljev primerno prošnjo pri dež. odboru in pri centralnem odboru kmetijske družbe štajerske.

7. Posekovanje gozdov strahovito napreduje v največjo škodo celej deželi; pogoste toče in naliivi so žalosten nasledek. Izreče se toraj želja, naj bi visoka vlada ostro zahtevala, da se dotične postavbe izvršujejo in posekane goličave pogozdijo.

Gospodarske stvari.

Pot do blagostanja.

Veseli je navdaja srce, ako človek pogleda v spomladi cvetoče drevo, pa koliko večje je veselje in radost v jeseni, kekar je drevje obloženo s sadjem, „da komej drži.“

Letošnje leto nam kaže, koliko vrednosti, ima sadjereja, pa tudi oznanjuje, da se kmet premalo briga za njo. Na tisoč in tisoč goldinarjev spi v mirni zemlji, in gotovo je, da bi vsak kmet lahko plačal davek iz same sadjereje. Ako preiskujemo uzroke, kateri zadržujejo, da se kmet ne poprime sadjereje, najdemo v prvi vrsti nevednost.

Gotovo je marsikater kmet poskusil drevesce saditi, a ker ni vedel, kako z njim ravnati, je